

Különfélek.

(To.) Egy osztrák szaklap a magyar erdőtörvényről. A „Wiener Landwirtschaftliche Zeitung“ összehasonlítván a magyar és az osztrák erdőtörvényeket, különösen azoknak az, erdők fentartására vonatkozó intézkedéseit, erdőtörvényünkről igen elismerőleg nyilatkozik; felsorolván ugyanis az osztrák erdőtörvény fogyatkozásait, szóról, szóra ezeket mondja: „Ezek után vessünk egy pillantást szűkebb hazánk határain túl s szégyenkezve kell beismernünk, hogy a fiatal (?) magyar állam öntudatos gazdasági politikája kezdi az Ó-Ausztria nemzetgazdasági intézkedéseit túlszárnyalni, hogy Magyarország a földmivelés, ipar és kereskedelem terén, habár sokszor nagy küzdelmébe került is: határozattan a haladás útjára tért. És ennek igazolásául, azt tartjuk, nem utolsó sorban kell a magyar erdőtörvényről megemlékeznünk, mint olyanról, mely kétség kívül a legjobb azon törvényhozási intézkedések közé sorolható, melyek köz-érdekből (öffentliche Interesse) eddigelé alkotattak.

Cytisus Heuffelii és **Cytisus Noëanus** homokkötő zanótbokrok.*)

A temesmegyei diluvialis eredetű homoktengeren a *Cytisus supinus* L. nevű zanóton kívül, mely tavaszkor a száron oldalvást fürtösen virágzik, nyáron pedig szára tetejét virággömb zárja be, valamint más csoportbeli zanótokon kívül még két, csupán fejes virágzatú *Cytisus* terem és munkálkodik a homok megkötésében.

Az egyik csaknem egész zöld, mert csak ritkás szőrű, ezenfelül selymesszőrű hüvelyei tüntetik ki. Ez az a

*) Szerémség szláv vidékén z a n o v e t-nek mondják!

bokor, melyet a botanikusok közönségesen *C. Heuffelii*-nek Wierzb. neveznek. Ez Grebenácson mindjárt a homok szélében nő. Wierzbiki pedig Gajtasol mellől közli. *C. Heuffelii*-t, a mint Grebenácson a homokbuczkák széléhez érünk, töméntelen látni s az egész laza vagy kevésbé kötött homokon a cserjék között az a szerep jutott neki, a melyet a *Festuca vaginata* a fűneműek, különösen a pázsitfélék közül teljesít. A *C. Heuffelii* itt e *Festuca*-val, továbbá a számarkenyérrrel (*Echinops Ruthenicus*), a homoki buza- virággal (*Centaurea arenaria* M. Bieb.), a fekete meg az ezüstözött nyárfával együtt egészen a meztelen helyekig terjeszkedik, a homok teknőit a *C. Heuffelii* egymaga is benövi, csak a pusztá csúcsokon meg a csúcs alatt, a meztelen laza lejtőkön nincs. A *C. Heuffelii* egyáltalában megbecsülhetetlen önkénytés munkása homokkötésünknek; fás növényke létére az eredmény is tetemesebb, a melyet ő elér, a fűnemű növények munkájánál, mert azután nyomdokait egyenesen fás növényzet, bokor-vegetatio vagy liget követheti; azon munkás sereg pályáját pedig, melyet a *Festuca vaginata* meg az árvalányhaj vezérel, még a fűnemű növényélet hosszú generációjának kell követni, hogy nyomdokán erdő sarjadhassék.

A másik *Cytisus* fehéres szürke. Ez már finyásabb, jobb kosztot kíván s a munkának a könnyebb végét keresi. Ez t. i. már a homokpusztá belsejében nő s június második felében virágzik. Itt a kötött helyeken, füves homokmezőkön nő, tehát már jobban táplálkozhatik; a kötött helyen nincs annyi küzdelme, mint a *C. Heuffelii*-nek a homok szélén. Nem mondhatni azonban, hogy ingyenélő, heverő munkás lenne; azon van, hogy a füves mezőkön végre bokor- vagy erdő-vegetatio serdüljön. Mint szőrösebb valamivel később virágzik, mint a zöldes *C. Heuffelii*.

Ez a második *Cytisus* a floristikus munkákban különböző néven kering. Tulajdonképen a *C. Austriacus*-nak L. eltérő fajtája. Heuffel (*Enum. pl. Banat. Temes p. 50*) „*C. Austriacus* Linn. var. *cinereus*“-nak Host nevezi, de az igazi *C. cinereus* Host = *C. biflorus* L' Herit. (= *C. Ratisbonensis* var. *minor* Koch), azért Simkovics a „*M. T. Akadémia Mathem. és Term.-tud. Közleményei*“-nek XV. kötetében (1878.) 509 l. a *C. cinereus*-t Heuff. (non Host) *C. arenarius*-nak újra megnevezte.

Heuffel az ő *C. cinereus*-áról azt jegyzi meg, hogy fiatal levelei ezüstösen szőrösek, később hamvasak, nyáron szürkellenek, szörei lesimulnak, kelyhének szőrezete szétálló, ágai vesszősek, ágatlanok, szőrezete ennek is lesimul.

Azonban a Heuffel-féle *C. cinereus*-nak vagy a Simkovics-féle *C. arenarius*-nak 1878-nál regebben kelt neve is van. Ez az a *Cytisus*, mely a külföldi herbariumokban meglehetősen gyakori s melyet az öreg Reichenbach, a Noë-féle exsiccátákban, Nicopolis vidékéről, *C. Noëanus*-nak nevezett, s melyről később Reichenbach fia, hamburgi tanár, *Iconographiájá*-nak XX. kötetében, a 13. lapon a következőt írja :

„*C. Noëanus* Rchb. in herb. Noëano, No. 251, Nicopoli in Rumelia, Jul., legit Dr. Noë, mihi sistit *C. Austriacum pulcherrime pellitum d) Noëanum* Rchb. fil“, tehát azt a *Cytisus*-t, melyet atyja a névjegyen fajnak tekintett, fia a *C. Austriacus* negyedik alfajául reducálja. Nagyon hihető, hogy a *C. Austriacus* var. *Thessalus* Boiss. fl. orient II. p. 53 is ide tartozik.

Tapasztalásom szerint régi „Bánság“-ban az igazi *C. Austriacus* tőalakra nem terem, hanem e helyett egész sereg, a *C. Austriacus*-ból származó, eltérő, alak uralkodik, (*C. Heuffelii*, *C. Noëanus*, *C. Banaticus* Gris. et Schenk,

C. leucanthus W. Kit.; föltéve természetesen, hogy a legelőször megkülönböztetett *C. Austriacus* az alaksorozatnak családfájában is a legősibb tag, s talán nem egy délibb és ősbibb typus sarjadéka, a mit most bebizonyítani bajos). Emli-tésre méltó, hogy Kerner munkáiban, ki a *Cytisusok*-nak ezzel a csoportjával annyiszor foglalkozott,*) a *C. Noëanus*-nak, vagy a nicopolisi *Cytisus*-nak hire sincs. Lehet a *C. Noëanus* és *Thessalus* nem került neki a szeme elé. Azt hiszem, az Al-Duna mentén a *C. Noëanus* s a többi rokon alak helyettesíti a hazánk centralis részén s Austriában gyakoribb *C. Austriacus* tőalakat.

A *C. Austriacus* L. var. *Noëanus* vagy Kerner példáját követve, röviden csak *C. Noëanus* nem Noé apánk-nak, hanem Berlinből származó, fumei, később konstantiná-polyi patikáriusnak és szorgalmas floristának nevét viseli. Soha se olyan fehér, mint a *Cytisus Austriacus*, szürkébb színű, szőrezete lesimul, majdnem selymes, nem olyan buglyos (szétálló) szőrű, mint a *C. Austriacus*; virág-fejecskéi fürtösen helyezkednek el, gyakrabban kevesebb virágu, s a virágok nyelecskéi valamicskével hosszabbak, kelyhének szőrezete rövidebb és inkább selymes; a kehely alsó ajaka ép, vagy hárommetszetű, jobban kihegyezett, mondhatni tehát a *C. Noëanus* a *C. Austriacus* selymesszőrű fajtája.

A *C. Noëanus* a *C. Heuffelii*-vel megegyezik a lesimuló szőrezetre, a gyakran fürtösen rendezkedő és lazább virágzatra nézve, de a *C. Heuffelii*-től szürkébb színe és sűrűbb szőrruházata, nagyobb virágai, főleg pedig az különbözteti meg, hogy hüvelyén a szőrezet nem lesimuló selymes, hanem szétálló.

*) „Die Abhängigkeit der Pflanzengestalt von Klima und Boden“, és „Vegetationsverhältnisse des mittleren und östlichen Ungarns“ etc.

A *C. Noëanus* tulajdonképen a *C. Austriacus* alaksorozatának egyik láncszeme, mely a tőalakot a *C. Heuffelii*-hez fűzi. Ez utóbbi mind a kettőnél zöldebb, minden része kopaszabb, kiváltképen a kelyhe meg a vitorlája.

Nő a Csepelen is Sziget-Szt.-Miklós körül, sőt Heuffel var. *cinereus*-a is csak Pestről, nem Grebenáczról van Haynald gyűjteményében.

Borbás Vincze.

(*Em.*) **Spanyolország erdőstatistikájából.** A spanyol miniszterium által legujabban közölt adatok alapján az ottani kincstári erdők területe 7.105,372 *ha*, melynek összes jövedelme 17.123,679 pesetasra (franks) rug. Az összes kiadások 1.932,947 pesetast tesznek; ebből esik személyi kiadásokra, és pedig 18 főerdőmester (inspectores), 150 főerdész (ingenieros), 60 segédtszt (ayutantes) és 449 erdész (capataces) fizetésére az 1885/6. évi állam költségvetés szerint 1.368,000 pesetas, a segédszemélyzetre 51,250 pesetas, szakkiadásokra pedig 513,697 pesetas. — Spanyolország erdeinek tiszta jövedelme tehát 15.123,732 pesetas, vagyis 88.72⁰/₀-ka a bevételnek. A bruttó-jövedelem *ha*-ként 2.41., kiadás 0.28 és így a *ha*-kénti tiszta jövedelem 2.13 pesetas. Egy főerdész kerülete átlagban 47,369 *ha*, egy erdészé pedig 15,825 *ha*-ra rúg.

(*To.*) **A zanótfá mérges.** A parkokban, kertekben diszfaképen nálunk is tenyésztett zanótfá (*Cytisus laburnum*), minden alkotó része erős mérget tartalmaz. Corvein Ch. újabban, az „Oestr. Forstzeitung“ szerint, a párisi akademiához benyújtott jelentésében kimutatja, hogy a gyökerek, virágok és magvak legtöbb mérget tartalmaznak. A levelek és maghüvelyek addig, a míg a magvak meg nem érnek, szintén sok mérget tartalmaznak, később azonban, a mint a mag érni kezd, méregtartalmuk azon arányban fogy, a mily arányban a magvaké nő.

A zanótfá méreg az emberre és állatokra nézve egyaránt veszélyes, mindazonáltal azon állatokat, a melyek hányni ké-

pések, nem öli meg, csak azon esetben, ha a bőr alá fecskendeztetik. Ellenszer gyanánt a hánytató szolgál.

(To.) **Az osztrák vasutak kosárfonó fűz telepei** 1884. év juniushó és 1885. decemberhó végén vizsgáltattak meg; ezen vizsgálat eredményét közli az „Oest. Forstzeitung“ ez évi 25. száma. Az összes osztrák vasutak kezelése alá tartozó fűztelepek kiterjedése e közlemény szerint 1884. évben a következő volt: egyenként ültetett fűzek száma = 1,786.403 drb, sorokban ültetve: összesen 1,226.805 *m*, s végül kisebb nagyobb csoportokban 2,473.232 *m*².

Összehasonlítván e számokat az osztrák vasutak vonalainak akkori összes hosszával, vagyis 12,266.441 klmterrel, 1 *km* vasutvonalra 146 drb, 100 folyó méter és 202 *m*² fűz esik.

Ugyanezen vizsgálat alkalmával konstatáltatott az is, hogy 1 folyó *m*-en átlagban 1.3 drb és 1 *m*²-en átlagban 1.6 drb fűz áll, vagyis hogy összesen 7,338.421 darab fűz volt ugyanekkor a vasutak mentén, 1 *km* vasutvonalon tehát átlagban 598.2 darab.

Az 1885. évi vizsgálat szerint a fűzek száma 9,345.188 drbra rugott, ebből tehát egy *km* vasutvonalra 702.8 drb jut.

Az egyes fűzfajokból a múlt évben következő mennyiség volt elültetve:

1. <i>Salix vitellina</i> -ből	6.000 drb	13.718 <i>fm</i> és	9.870 <i>m</i> ²
2. „ <i>viminalis</i> -ből	206.675 „	85.196 „ „	408.305 „
3. „ <i>purpurea</i> -ből	41.067 „	186.343 „ „	363.348 „
4. „ <i>fragelis</i> -ből	— „	95.418 „ „	173.271 „
5. „ <i>caprea</i> -ből	— „	14.278 „ „	39.327 „
6. „ <i>alba</i> -ből	696 „	106.903 „ „	343.358 „
7. Egyébb, különféle fajokból . . .	1,325.972 „	1,050.692 „ „	2,254.062 „
vagyis összesen .	1,580.410 drb	1,552.548 <i>fm</i> és	3,591.541 <i>m</i> ² .

A termelt fűzveszőt a vasutak, majdnem kizárólag, saját céljaikra használták fel, még pedig részben rózse készítésre az építkezésekhez, részben szállító kosarak készítéséhez és részben új fűzes-telepek létesítéséhez, dugványok gyanánt.

(s—s.) **A világ legnagyobb szőlőtőkéje** a „Gard. World“ szerint Portugal-királyságban van. Törzse a talaj fölött két méter kerületű. Ezen szőlőtőről az 1864-ik évben, — midőn eddigé a legnagyobb termés volt, — 750 liter-, 1874-ben 665- és 1885-ben 360 liter bort szürtek.

(s—s.) **Megkövesült óriási fenyő.** Angolországban a lincolnshirei mocsáros rétföldeken már régóta észlelték, hogy egyes kisebb kiterjedésű s mindig csak néhány lábnyi szélességű, de gyakran igen hosszú helyek habár a szomszédos területekkel ugyanazon talajviszonyokat mutatták, azoktól mégis feltűnő terméketlenségük által elütöttek. Legujabban véletlenül rájöttek, hogy ezen terméketlen foltok alatt csekély mélységben megkövesült fák vannak. Nem régen egy óriási megkövesült fenyőfát találtak, melynek törzse egész teljességében megmaradt és oly nagy, a minőt azon a vidékeken most már nem lehet találni.

— **Uj puskapor.** A közös hadügyministerium, mint a puskapor-egyedáruság kezelője, uj, kitűnő minőségű poskaport hozott forgalomba. A vadász-puskapor 100 és 250 grammos hengeralaku kartonhüvelyekben 21, illetőleg 52 krba, továbbá négyszögletes bádogdobozokban $\frac{1}{2}$ és 1 kilogramm súlyban 1 frt 11 krba, illetőleg 2 frt 15 krba kerül. A czéllövészethez való puskapor ára pedig 100 és 250 grammos kartonhüvelyekben 20, illetőleg 40 kr, $\frac{1}{2}$ és 1 kilogrammos bádogdobozokban 1 frt 6 kr, illetőleg 2 frt 5 kr. Az elárusítóknak szigoruan tiltva van a lezárt csomagokat kibontani, miután az uj poskapor csakis az említett súlymennyiségekben hozható forgalomba.